

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 31. maj 2010 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 23 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev napišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Priloga k izpitni poli 1

SLOVENSKO, ROMSKO, MADŽARSKO

KASANDRA – trijezična pravljica

Dugo palu živlahi andi djek vejš andi djik tikno kheruru djik romani familija ... Te romske besede – prevedemo jih lahko takole: nekoč je ob robu temnega gozda v majhni, iz vej spleteni kolibi živela revna romska družina – so 17. maja letos napolnile avlo ljubljanske Filozofske fakultete. Z njimi se začne trijezična romska pravljica Kasandra (objavljena v slovenskem, romskem in madžarskem jeziku), ki so jo napisali od sedem do dvanajst let stari otroci iz prekmurskega romskega naselja Kamenci.

Avtorji Adrijana Horvat, Zinka Horvat, Lidija Šarkezi, Jadranka Šarkezi in Tomislav Horvat (slednji je knjižico tudi ilustriral) so zgodnico celo uprizorili. A ne le to! Gledalci so uživali ob glasbeno-plesnem nastopu. Po stopnišču sta se razlegala zvok kitare in zvonki glas pevca ter vsaj malo sprostita študijsko dopoldne. S tem kulturnim dogodkom je Oddelek za sociologijo zaznamoval 21. maj, svetovni dan kulturne različnosti. Udeležil se ga je tudi slavnostni gost, poglavar omenjenega naselja Ludvik Levačič.

Lahko bi rekli, da so Kamenci romsko kulturno središče. Sicer še nimajo urejene infrastrukture, a imajo muzej in zelo dejavne plesne skupine. Ne gre zanemariti tudi tega, da je Feri Lainšček prav tam napisal delo Namesto koga roža cveti. Tudi tamkajšnje romsko društvo, ki je izdalo pravljico, je zelo dejavno – po Sloveniji in na tujem. Zato ni čudno, da je poglavar zbrane ponosno povabil na obisk. Še posebno živahno bo pri njih avgusta letos, ko bodo pripravili zdaj že tradicionalni Romski tabor Kamenci. Na lanskem je nastala tudi pravljica Kasandra, in sicer na pravljичni delavnici, katere mentorica je bila študentka Oddelka za sociologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani Julija Sardelić.

In kako je pravljica nastala? Julija Sardelić pojasnjuje, da so na delavnici pravljice najprej brali. Nato so se lotili dela. Zbirali so različne zamisli, se o njih pogovarjali in glasovali. Lahko bi torej rekli, da je pravljica nastala po demokratični poti. Sogovornica si zelo želi, da bi knjižica našla pot prav na vse šole, ki jih obiskujejo Romi. Z njo bi namreč zelo olajšali prehod v šolo, ko romski otroci vstopijo v tujejezično kulturo. V Prekmurju celo v dve – v slovensko in madžarsko. Meni, da je pravljica pomembna tudi zato, ker tukajšnji Romi ne poznajo svojih pravljic, saj se niso ohranile v pisnih virih.

A sogovornica ni sodelovala le na tej delavnici, marveč tudi na drugih, saj jo je to delo zelo pritegnilo. Ne le zato, ker študira sociologijo kulture in primerjalno književnost. Prihaja namreč iz Lendave in Romi so bili njeni sošolci. Toda tedaj o njihovem življenju in kulturi ni vedela nič. Ko se je udeležila odprtja muzeja v Kamencih, jo je romska kultura prevzela. Všeč so ji spontanost in iskrenost ter posebnosti, ki jih je opazila pri vzgoji najmlajših: starši malčkov ne ovijajo v vato in jih precej manj varujejo pred izkušnjami, kot je značilno za večinsko kulturo. Tako jih nič kaj dosti ne odvrta, denimo, od tabornega ognja, okrog katerega se še zmeraj suče velik del življenja v skupnosti. Če se opečejo, bodo drugič pač vedeli, da se ognju ne smejo preveč približati.

MOJCA ZUPAN

(Prirejeno po: Šolski razgledi, 3. 6. 2006.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o izhodiščnem besedilu.

Tvorec izhodiščnega besedila je _____. Objavljeno je bilo v časopisu _____ in je namenjeno najširši javnosti, torej spada med _____ besedila.

(2 točki)

2. S katerima podtemama izhodiščnega besedila sta povezani fotografiji? Odgovorite v povedi.

(3 točke)

3. Katera trditev za izhodiščno besedilo ne velja? Podčrtajte jo.

Avtorica v besedilu

- poroča o dogodku,
- predstavi kraj,
- pojasni nastanek pravljice,
- pripoveduje celotno pravljico,
- predstavi osebo.

(1 točka)

4. Obkrožite DA, če so trditve v skladu z vsebino izhodiščnega besedila, ali NE, če niso.

Pri nastanku pravljice je sodeloval tudi Ludvik Levačič.	DA	NE
Pravljica Kasandra je nastala na delavnici, ki jo je vodila Julija Sardelić.	DA	NE
Feri Lainšček je vse svoje romane napisal na tradicionalnem Romskem taboru Kamenci.	DA	NE
Romske pravljice so se ohranile samo v pisnih virih.	DA	NE

(2 točki)

5. V uvodnem in prvem odstavku poiščite odgovore na vprašanja o pravljici. Natančne podatke zapišite v preglednico.

Kdo je uprizoril pravljico?	
Kdaj?	
Kje?	

(3 točke)

6. S katerim dogodkom je povezan datum uprizoritve pravljice Kasandra? Na podlagi izhodiščnega besedila dopolnite poved.

Uprizoritev pravljice je povezana _____

_____.

(1 točka)

7. Preberite 2. odstavek in napišite tri značilnosti, po katerih so znani Kamenci.

(2 točki)

8. Preberite zadnji odstavek in razložite, zakaj se Julija Sardelić zanima za romsko kulturo. Odgovorite v povedi.

(2 točki)

9. Prečrtajte okence pred dvema povedma, v katerih se avtorica ne razodeva.

- Gledalci so uživali ob glasbeno-plesnem nastopu.
- Udeležil se ga je tudi slavnostni gost – poglavar omenjenega naselja Ludvik Levačič.
- Zato ni čudno, da je poglavar zbrane ponosno povabil na obisk.
- Študira sociologijo kulture in primerjalno književnost.
- Ko se je udeležila odprtja muzeja v Kamencih, jo je romska kultura prevzela.

(2 točki)

10. Na podlagi izhodiščnega besedila razložite naslednja pojma.

Večinska kultura: _____.

Trijezična romska pravljica: _____.

(2 točki)

11. Podčrtani del povedi zamenjajte z nezaznamovano besedno zvezo in preoblikovano poved napišite na črto.

Sogovornica si zelo želi, da bi knjižica našla pot na vse šole.

Starši namreč malčkov ne ovijajo v vato.

(3 točke)

OBRNITE LIST.

12. Preberite slovarski sestavek in rešite nalogi.

tábor -a m (á) **1.** skupek šotorov, naprav, navadno za začasno bivanje na prostem: postaviti tabor; izbrati primeren kraj za tabor; begunski, vojaški tabor; ciganski tabor / urediti tabor za turiste *kamp*; redko ujetniški tabor *ujetniško taborišče* ♦ alp. bazni tabor za opremo in odpravo na mestu, kjer se začne vzpon na vrh; višinski tabor za člane odprave med vzponom; tur. rokovnjaški tabor *folklorna prireditev s prikazovanjem življenja rokovnjačev* **2.** utrdba za obrambo kmečkega prebivalstva pred Turki od srede 15. do konca 16. stoletja, navadno ob cerkvi na vzpetini: vaščani so se zatekli v tabor; cerkev z ostanki tabora / turški tabor **3.** množično zborovanje na prostem: organizirati tabor; udeležiti se tabora; govoriti na taboru // zgod., od 1868 do 1871 množično politično zborovanje na prostem z zahtevami po zedinjeni Sloveniji in enakopravnosti slovenskega jezika v uradih in šolah: tabori so pritegnili veliko ljudi; doba taborov; pomen taborov za utrjevanje narodne zavesti / narodni tabor; vižmarski tabor **4.** navadno s prilastkom *organizirano začasno skupno bivanje ljudi s skupno dejavnostjo pod mentorskim vodstvom*: udeležiti se počitniškega delovnega tabora; potapljaški tabor; mladinski raziskovalni tabor **5.** navadno s prilastkom *skupina ljudi istih nazorov, zlasti političnih*: razdeliti narod na dva tabora; napredni tabor; nasprotni, sovražni tabor; predstavniki sprtih taborov; tabor mladih // *zveza držav ali strank s podobnimi interesi*; blok: država ne pripada nobenemu taboru; opozicijski tabor; države socialističnega tabora / vzhodni, zahodni tabor / politični tabor

- A) Na črto zapišite številko pomenske razlage, ki ustreza besedi *tabor* v drugem odstavku izhodiščnega besedila.

- B) Obkrožite DA ali NE.

Beseda *tabor*

ima v rodilniku končnico -a in je moškega spola	DA	NE
ima tri pomenske razlage	DA	NE
se kot strokovni izraz uporablja na področju alpinizma	DA	NE
ima naglas na drugem zlogu	DA	NE

(3 točke)

13. Preberite povedi in ugotovite, v kateri je glagol *opeči* se uporabljen v prenesenem pomenu. Obkrožite ustrezno črko.

- a) Če se opečejo, bodo drugič pač vedeli, da se ognju ne smejo preveč približati.
b) Že več se jih je opeklo pri tej hladnokrvni ženski.

(1 točka)

14. Določite stopnjo prevzetosti besede *sociologija*, tako da ustrezno podčrtate.

Beseda sociologija je sposojenka/tujka/citatna beseda.

(1 točka)

15. Spodnjo poved pretvorite v premi govor. Pretvorjeno poved zapišite na črto.

Julija Sardelić pojasnjuje, da so na delavnici pravljice najprej brali.

PREMI GOVOR:

(2 točki)

16. Dopolnite besedilo, tako da na črte zapišete imena in priimke iz oklepajev v pravilni obliki.

V oddaji o romski kulturi se je novinarka pogovarjala z _____

(Jadranka Šarkezi), s _____ (Tomislav Horvat) in

z _____ (Ludvik Levačič). Nato je zastavila vprašanje

_____ (Feri Lainšček) in _____

(Zinka Horvat) ter ju prosila, da predstavita romsko kulturno središče.

(3 točke)

17. S katero besedo je avtorica članka v 1. povedi zadnjega odstavka poimenovala *Julijo Sardelić*? Besedo zapišite na črto.

(1 točka)

18. Preberite spodnjo poved in ugotovite, na katero besedo se nanaša podčrtani izraz. Besedo zapišite na črto.

Zbirali so zamisli, se o njih pogovarjali in glasovali.

Podčrtana beseda (*njih*) je kot besedna vrsta _____.

(2 točki)

19. Tvorite samostalnik, pridevnik in glagol, ki pripadajo isti besedni družini kot samostalnik v levem stolpcu.

	Samostalnik	Pridevnik	Glagol
obisk			
ogled			

(2 točki)

20. Preberite poved in rešite nalogi.

Kamenci še nimajo urejene infrastrukture, a imajo muzej in zelo dejavne plesne skupine.

A) Poimenujte vrsto priredja. _____

B) Priredno zloženo poved pretvorite v podredno zloženo z dopustnim odvisnikom.

_____ (3 točke)

21. Tvorite enostavčni povedi, v katerih bo imela beseda *Kamenci* vlogo

osebka: _____

predmeta: _____

(3 točke)

22. Pravopisno in slovnično popravite besedilo. Številka v okvirčku pomeni število napak v vrstici.

1 Romsko naselje Kamenci leži blizu magistralne ceste, ki pelje mimo Murske sobote in

3 Lendave med naseljoma Odranci in črenšovci. Že v letošnjem letu ga je obiskalo

1 več kot 3500 turistov z domovine in tujine. V tem naselju je za zdaj edini muzej v

2 Sloveniji, ki pretstavlja romsko življenje nekoč in danes. V Kamencih je nastala tudi

1 pravljica *Kasandra* ki so jo pod strokovnim vodstvom mentorjev napisali in ilustrirali romski otroci.

(4 točke)

23. Predstavljajte si, da ste Matej/Mateja Sever, predsednik/predsednica šolske dijaške skupnosti Srednje ekonomske šole Ljubljana. Ob svetovnem dnevu kulturne različnosti (21. maj) pripravljate na šoli okroglo mizo. Za sodelovanje ste se dogovorili tudi z Julijo Sardelič (Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana). Napišite ji uradno vabilo na okroglo mizo. Pomagajte si s podatki iz izhodiščnega besedila.

(12 točk)

Prazna stran